

Mitja Reichenberg

Med duhovi 4 ali osem točk o sreči

Dušan Rutar: Freudovi duhovi 4. Filozof proti kapitalizmu, samozaložba, Ljubljana 2000, 135 strani

Znanosti ni. Ni je več. Odkar lahko prebiramo Freudove duhove, je znanost postala popolnoma nepotrebna. Lahko jo mirno zapakiramo in pošljemo na Mars, saj tam še ni bila. Tja ji še ni uspelo priti. S tem preciznim obratom lahko uvrstimo četrto knjigo Freudovih duhov na četrtega konja jezdecev apokalipse in z njimi odjahamo v simulirano bodočnost obritih menedžerjev in mobilov, tja, kamor seže samo pero avtorja knjige, o kateri bo tekla beseda.

Gospod doktor Rutar, povejte nam nekaj za ali kot uvod v svojo četrto knjigo Freudovih duhov.

Rutar: Poglejte! Obstajali so le trije pravi dediči Freudove misli: Lacan, Deleuze, Derrida. Obstajali so tudi psihologi, lacanovci in freudovci. Ti še vedno obstajajo. Kot vzvod in podpora tehnološkega izkoriščanja. Nikoli niso razumeli, kaj pomeni *praxis*. Zato njihovo delovanje ni moralno. Ne umejo interpretirati sveta, ki ga soustvarjajo. Naj bomo zavoljo tega milostni z njimi?

Popolno sprenevedanje je seveda to, da duhovi ne obstajajo. Duhovi so. In so realni. Saj držimo v rokah že četrto knjigo o njih in to seveda pomeni, da so. In da bodo, seveda. S tempom, s katerim jih Rutar zapisuje, in od njihove dobre volje pa je odvisno, koliko jih bomo za časa našega življenja tukaj, na tej strani realnosti, uspeli prebrati. In ni naključje, tako kot ne obstaja usoda, da se v knjigi pogovarjata Rutar in Freud v enaintridesetih

poglavjih novih dimenzij, kamor še človekovo oko ni seglo, če pa je že, pa vsaj ne tako globoko, da bi srečalo duhove, ki tam vladajo. Spiritualnost? Seveda. Koncept sodobnosti. Koncept priročniške literature, lahko poreče marsikateri mistik. Pa vendar – kaj je mističnega na Freudu, Rutarju, Derridaju, Deleuzu, Lacanu? Vse. Predvsem to, da so onkraj. Onkraj vedenja in percepcije begajočega. Onkraj želje. So želja sama. So arhiv. Simptom in hkrati ukradene vile sojenice na nebu bežečih simulakrov, znakov, kodnih zapisov, besed. Onkraj. Mi lahko le stopimo za njimi v svet, ki je onkraj. To pa je seveda edino svet duhov. Ne navidezni svet priročnikov in diet. Svet, bolj resničen od interneta in pralnih praškov, svet polnočnih resnic, svet pravih, živih in resničnih duhov. Freud-Rutarjevih ali Rutar-Freudovih. Pač odvisno od tega, s katere strani smo pripotovali.

1. ZAZNAMOVANI

Gospod doktor Rutar, kako bi nam lahko razložili archive, spomin, preganjavice preteklosti, sprave, opravičevanja in podobno?

Rutar: Človek je bitje spomina. Je bitje arhivov. Spominjanja. In konstruiranja, oblikovanja, preoblikovanja in kreiranja. Spomin je paket, pošiljka (con-signation). Nekdo ga je zapakiral. Na primer na pošti. A če ga je zapakiral, ga lahko tudi odpakira. Kje drugje. Lahko odpakira znake. In s tem odpakira spomin. Ter realnost. In potem ni več ujetnik čarnih krogov. Kajti vprašanje o arhivih nikakor ni vprašanje o preteklosti, pravi Derrida. Pač pa je vprašanje prihodnosti. In o njej.

Kako pa je dandanes z učitelji in učiteljicami, se raje sploh ne vprašajmo. Vprašanje je nelogično. Kajti z njimi ni nič. Tako tudi ni nič narobe. Sicer pa je krasno zapisati in misliti takšne stavke, ki imajo v sebi dvojne negacije. Nič ni. Nič je. Je nič. Ni nič. Tako je tudi *nič narobe*. Enostavno povedano – z učitelji in učiteljicami je nič. To, da v šolah prevladujejo učiteljice in matere, je odvečni podatek. Tudi devetletka je odvečni podatek. Samo odpakiranje Platonove Akademije bi postavilo stvari Šole nekako vsaj v prave smer-

nice. Toda to je iluzija brez primere. To je tako, kot bi v spovednici brali pornografske revije. Sprevrženo. Vsekakor je bolj logično, da se v javnih hišah bere sveto pismo, saj vseskozi govori o ljubezni in razdajanju. Tako kot v šoli. Učitelji in učiteljice pa zaradi izgube stoletnega kompasa ne najdejo objekta želje in ljubezni. Zamenjujejo ga z učenci in učenkami ali sodelavci in sodelavkami. Ne. Objekt je zanemarjen. Imenuje se *znanje*. Ampak ta zgodba sodi drugam.

2. ČETRTRA SVETOVNA VOJNA

Nikoli prej, nikoli pozneje ni bolj nujno obleči neprebojne jopiče in si nadeti neprebojne čelade, zlesti v neprebojne hlače in nataktniti neprebojne rokavice, da o neprebojnih vratih, stenah in očalnih sploh ne govorimo. Čas četrte svetovne vojne že teče in vsi, prav vsi smo tarče. Kdo strelja? Vsi. Na vsakogar. Kje? Vseposod. Iz reklamnih oglasov, radia, televizije, časopisov. Ni prostora za zaklonišča. Informacijska in kibernetična vojna že teče. Medij. Vojno polje. Vojno stanje. Žrtve na vsakem koraku, da ne govorimo o velikanskih izgubah na eni strani in bilijonskih dobičkih na drugi strani. Tehnoelite. Vojna v vašem stanovanju. Grozljivo. Ljudje so se že tako spremenili, da so postali del te vojne. Človek mina. Človek krogla. Človek tarča. Človek znak. In potem se enostavno, kot se za znake spodobi, izbriše. Popravi. Medijska kultura sestavlja in razbija svetove. Ustvarja nove, kar tako pred našimi očmi. In ruši stare. Predvsem. Ti so nepotrebni, saj jim je potekel njihov objektivi čas. Zamenjati jih je potrebno z novimi, boljšimi, popolnejšimi, natančnejšimi, zmogljivejšimi, hitrejšimi. Prejšnji so za staro šaro. Za na odpad. Tako kot z računalniki, katerim ljudje služijo. Služijo jim tako, da jim strežejo. Tako, da jih kupujejo. Vsak večer jih pred spanjem še pokrijejo, da se ne prehladijo. Lahko se celo okužijo in potem so mrtvi. Kot nekoč kanarček v pokriti kletki. Tako se krog spet sklene in Orwell ne ve, ali je on napisal knjigo o Velikem bratu ali mu je Veliki brat ukazal, naj jo napiše, da bodo ljudje mislili, da ne obstaja. Na koncu lahko le ugotovimo, da Orwell ne obstaja. Veliki brat ga je izbrisal. Tako, kot ga je ustvaril. In tudi Velikih

bratov je danes vse več in se združujejo. Naj vendar že (ponovno) naredijo človeka po svojem okusu in ne meri. Srečnega. Naredijo naj ga na drugi strani ekrana, v simuliranem svetu, v svetu medija, v svetu moči, kapitala, v svetu kibernetičnih resnic in potegavščin. V svetu medijskih laži in perversnosti ...

Rutar: ... v svetu virtualnih in kibernetičnih svetov, spektaklov, simuliranega znanja, tehnoinformacij, teledemokracije, podob, reprezentacij, znakov in zdravih življenjskih slogov. Naredijo naj takega človeka, ki bo do vrha in čez napolnjen in prenapolnjen z informacijami, da si ne bi zaželel filozofije in vednosti. Človeško žival naj preobrazijo v znak, ki bo dobro služil občilom, kapitalu in korporacijam.

Hvala, gospod doktor Rutar, da ste zaključili tako delikatno vprašanje človeka kot obliko srečnega bitja. Prav gotovo se strinjate z nami, ko prikimamo črednemu nagonu hipnotizirane množice, ki sledi psihologom in pastoralcem v taborišča četrte svetovne vojne, v medmrežne medijske strelne jarke in jim skupaj mahamo v slovo s figo v žepu. Njihov interes za svet je brez dvoma zreduciran na lepotne operacije predolгих nosov in premajhnih prsi, odstranitvev gub okoli oči in strah pred duhovi. Torej nimajo kaj izgubiti. Zares. Ali?

3. SISTEMI TEHNEMOV IN REDUKCIJA ČLOVEKA

Spreminjamo se. Vsako jutro se spremenimo. Odvisno od tega, kateri dan nam kaže koledar. Če je to ponedeljek, smo popolnoma drugačni od torika. Seveda. Saj potem je že sredo, ko zamenjamo gate in si očistimo čevlje, kajti ob četrtrkih so ponavadi sestanki. Petek pa je primeren za spremembo frizure. Sobota je čas za posebne spremembe. Popoldanske spremembe, ko si natakneмо sončna očala in se sprehodimo po okolici, da nas vidijo. Da se damo videti. Opazovati. Sprememba nedelje. Zvonovi pokličejo lažne farizeje k spokorenju za uboj Nazarečana, nekdo se celo opravičuje v imenu pre-

kopanih, umrlih in pozabljenih. Blef na najvišjih obratih, opravičilo kot lepilni trak, ki naj bi zadržal Zemljo, da bi končno ali vsaj enkrat po pomoti Sonce zaokrožilo okoli nje. Morda bi se pa vendarle vsaj za trenutek sploščila. Danes se zato producira javno mnenje, ustvarjajo novice, delijo kuharski, zakonski in psihološki recepti za boljše življenje kar preko občil. Da se lažje spremenimo. Prilagodimo. V resnici se sploh ne spreminjamo mi. Spreminja se le optika pogleda opazovanja stvari, ki nas obkrožajo. Mrtvi so še zmeraj mrtvi, tudi v Kočevskem rogu ali na pokopališču v Spodnjem Kašlju. Ali je svet res eden? Sta dva ali trije?

Gospod doktor Rutar, kako bi to komentirali?

Rutar: Človek je v kompleksnem kibernet-skem okolju vse bolj zreduciran na kar se da preproste odgovore in reakcije. Od njega ne pričakujejo, da bo pameten, ampak preprost. Kot tak je vse bolj privesek zapletenih strojnih sistemov in sistemov tehneMOV. Imperativ absolutne in neomejene funkcionalnosti tako ustvarja vse bolj zapletene tehnosvetove, medtem ko se od človeka pričakuje le še to, da bo reagiral čim hitreje, čim bolj razumljivo, preprosto, trivialno, infantilno. Pravzaprav se vse več pričakuje od naprav in vse manj od ljudi.

To je to. Svet je postal komičen izdelek. Lahko ga naročite. Po telefonu. Kot pizzo. Kot vročo linijo ali kot instant kosilo. Hvala lepa. Najbolje, da si čim prej nabavimo brisačo, ker bodo kmalu pričeli graditi hiperprostorsko medgalaktično obvoznico. Morda jo celo že, pa zaradi javnega mnenja in da se stvari ne bi spolitiziralo – kot tisti dogovor z Vatikanom – mediji molčijo. Ukaz. Nekje od zgoraj. Najverjetneje iz ladje na neverjetnostni pogon.

4. SPEKTAKELSKA USTVARJALNOST IN APORIJE SPEKTAKLA

Gospod doktor Rutar, ob vsem tem bi želeli vendar razumeti, da knjiga ...

Rutar: ... knjiga, ki jo imamo pred seboj, niko-gar ne zanima. Ne more ga zanimati, ne sme ga

zanimati. Če bi koga zanimala, bi postalo jasno, da bi bila napisana zaman, kajti njena vsebina nasprotuje integriranemu spektaklu, kar pomeni, da ne more biti integrirana. Torej štrli ven in je dobra. Taka pa bo samo toliko časa, dokler je spektakel ne bo uspel z novimi prijemi integrirati. Ko se bo to zgodilo, bosta pisec in knjiga dokončno poražena in izgubljena. A morda se to vendar ne bo zgodilo. Morda se niti ne more.

5. IMAGINARIJ TELESA

Telesna higiena. Ponujajo nam vse mogoče izdelke, da bi jo dodelali, izpopolnili, da bi s telesa odstranili najmanjše delce nevidnih bakterij, uma-zanije. Da bi na koncu vsega s telesa odstranili dotike, poglede, poželenja, ljubezenske besede, da bi ga očistili sleherne naslade in pregrehe. Umivamo se, saj je čistoča stvar morale, nekakšnega protokola. Telo mora imeti točno določen vonj, da ga lahko uvrstimo v sistem čistega. Čisto pa gre z roko v roki z lepim. To pa se pripenja na uspešno, pravilno, konceptualno, prijetno, harmonično, neproblematično, moralno, pokrovi-teljsko, mondano. Skratka pravilno. Država potrebuje takšne ljudi. Potrebuje zanesljive in primerne, da bodo upravljali njene stroje. Da bodo upravljali druga čista in umita bitja, da bodo sledili ciljem odišavljene države, ki ima v rokah higieno v najvišjem pomenu besede. Curek mrzle vode utrjuje. Kot v vojski. In država potrebuje vojsko. Tisto z orožjem in tisto brez orožja. Le razuma ne. Razuma ne moreš umiti s curkom hladne vode. Ta se umije drugače. Vera v telesno moč je vera v šibkost duha. Za debelimi zidovi se ponavadi skrivajo bojazljivci. Strahopetci, bitja brez poguma. Umita in počesana. Higienizirana. Napudrana in prezračena. Lepa bitja, ki čakajo na ukaze, kako, kaj in kje naj se pojavijo. In kaj naj rečejo. Disciplinirana bitja, ki so še malo prej stala pod curkom hladne vode, bitja v svežih srajcah in kostimih, s kovčki, z računalniki, z mobilnimi telefoni in priigranimi avtomobili visokega razreda. Vojaki, ki se zavedajo čistosti telesa. A vendar pod drobnogledom tudi na čistem telesu kar mrgoli mikrobov, ki so pa seveda svet zase. Na milijone jih je. VsepoVsod. Na koži, v

laseh, pod nohti, za ušesi. Kako pa kaj zdravje? Hvala, slabo.

6. DOMAČI HAMBURGERJI

Gospod doktor Rutar, bi kaj spili? Bi pivo, ali ...

Rutar: Hvala. Bom kar Johna. S sodo, prosim ...

Lahko govorimo le o razmerju med potrebami in željami. Slednje se seveda prikrito rešuje na najrazličnejše načine, saj ne moremo in ne smemo mimo dejstva, da želja vodi večino naših za življenje potrebnih procesov. Želje so prikriti simptomi neizživetih tesnob, ki se pa seveda dajo zadovoljiti tudi s hrano. Jestni zdravo ni zmeraj enako razumljeno. Odvisno od tega, ali govorimo in mislimo na Eskime ali Afričane. Zdrava hrana za Eskime prav gotovo niso banane in ananas, saj jim ne nudi dovolj kalorij za preživetje. Tako je seveda potrebno govoriti o "uravnoteženi prehrani", ki daje dovolj moči in pusti telesu, da se razvija. Vsekakor gre tudi za del obredja, ko se prehranjujemo. Gre za druženje. Spogledovanje za mizo. In na koncu, čisto na koncu gre tudi za domačnost. Seveda za simulirano domačnost, ker v kopalnici ne gojim prašičev za pečenke, v kleteh ne rastejo krompir in zelenjava, v avtu ne nosijo domače kokoši domačih jajc. Izdelke enostavno kupimo, na njih pa je nalepka, da "je domače". Zdrava predelava, brez pesticidov, hormonskih injekcij ali aditivov za kratko življenje. Verjamemo v to, kar piše. In piše še več. V receptih piše, kdaj moramo kaj jesti. Zjutraj to, popoldan ono, zvečer tretje. Da bomo zdravi, da ne bomo državi v breme, da bomo lahko dolgo delali in skrbeli za blaginjo poslancev, da nas bodo ti lahko dolgo vlekli za nos, da bomo do službe in nazaj porabili dovolj bencina, da bosta potem pogrebni zavod in zavarovalnica za našim hrbtom sklepala nove in nove pogodbe o življenjskih zavarovanjih, pokojninskem zavarovanju in ostali krami, ki polni blagajne uspešnežev. Vrnitev k domači hrani je nujna. Kot vrnitev domov, čeprav v simulirani svet varnega otroštva, daleč od ponorelega sveta, k loncem matere in ne žene, k objemu očeta in ne

otrok, k pravljicam za lahko noč in ne dnevnim strahotam časopisja, k uspavankam in ne pogovorom ob polnoči. Ker ti razkrivajo in ne prikrivajo, ker bolijo in ne blažijo, ker vrtajo in režejo in pokajo in brcajo in tolčejo in grizejo. V materici življenja, pripravljenega na smrt brez hamburgerja in receptov stare mame za boljši jutri.

7. O HRANI IN NUJNOSTI SPOLNE RAZLIKE

Nazaj k naravi! Prav. Toda h kateri? *Živeti z naravo*, je bil nekje zapisan slogan. Neumnost. Današnji človek bi ne preživel v naravi niti dveh popoldnevov. Izumrl bi. Neumnost brez primere je klicati naravo, naj nas sprejme, objame in poteši po celodnevem treningu v službi. Brez zveze. Narava ima svoje zakonitosti in današnji človek si jih lahko le še želi razumeti. Nič drugega. In ni slučaj, da je s hrano povezanih toliko tabujev. Ženska je samo eden od njih. Prvo hranjenje je hranjenje preko materinega telesa. In tega se očitno nikoli ne da izbrisati. Kuhinja je stereotip, v katerega sodi mati. Žena je njen surogat, nadomestek, mlajši nadomestek, ker je pač potrebno za moškega poskrbeti. Hranjenje je občevanje s partnerjem. V prvi fazi torej z materjo. Oblika incesta, ki pa vendar pomaga ohraniti vrsto. Hranimo se torej iz telesa za v telo. Stavek, da gre ljubezen skozi želodec, prav gotovo ni iz trte izvit. Zanimivo je nadaljnje vprašanje. Skozi želodec kam? Prav tja. In tam ni več spolnih razlik. Tam ni incesta. Tam se konča italijanska, francoska in angleška kuhinja. Ženina in materina. Tukaj moramo zapisati še nekaj o užitku. Tako kot je hrana užitek, je seveda tudi spolna razlika namenjena užitku. Eno z drugim in obratno. Užitek pa je tako ali tako osnova za razvoj psihoanalize. Kaj naj tukaj še dodamo? Blaginjo namišljenih svetov.

Gospod doktor Rutar, kako bi lahko to komentirali?

Rutar: Spolno razliko bi na vsak način radi izbrisali in odstranili kot nepomembno. To bi zlasti rade naredile militantne feministke in drugi

zastopniki ter zastopnice zdravega razuma, ki verjamejo v integracije, globalizacije ter t. i. novo učenje. Mednje sodi tudi Bourdieu. Spolna razlika je seveda taka, da je ni mogoče odpraviti; moškimi in ženskami se pridružujeta celo tretji in četrti spol. V prihodnosti bo vse več kibernetičnih bitij, ki bodo na nove načine uveljavljala spolno razliko. In se na novo učila.

Toda želje bodo ostale. In ostala bodo vprašanja, na katera lahko odgovori le duh. Pa ne tisti iz svetilke, ki izpolnjuje ukaze in streže željam, ampak tisti, ki postavlja red v kaos in luč v temo. Prav obratno, kot so nam svet duhov prikazovali. Svet demonov je svet edine prave realnosti, saj so oni osvobojeni. Niso kiborgi, niso simulakri, niso v embalažo vakuumsko pakirani keksi. So resnični in ne kršijo zakonov narave, tako kot jih človeška bitja iz dneva v dan, iz minute v minuto, iz sekunde v sekundo. Ko jim prisluhnemo, ni več spolnih razlik, temveč le in edino želja. Edino preko njih in z njimi se lahko povrnemo k našemu nastanku. Kajti nastali smo iz želje in ne iz potrebe. Potrebni prav gotovo nismo bili nikomur. In še danes nismo. Vse kar se potrebuje od nas, je naš obstoj, ki pa naj v kar najmanjši možni meri moti tok zgodovine, ki jo kreirajo stroji. In pastoralci, psihologi, smetarji, muzikologi in kapitalci. Vse kar moramo narediti, je, da se zdravo prehranjujemo in da jim verjamemo. Zlasti slednje.

8. SCENARIJ OBLASTI

Gospod doktor Rutar, skozi knjigo nas peljete kot popotnika v resničnih sanjah in nam kažete svetove duhov, ki se rojevajo. Pa vendar ostajamo nekako ujeti v karizmatične pasti tostranstva, v nerazumevanje nujnosti razpada in katastrofe, nemočno lahko le ugotavljamo procese Tanatosa in križarske pohode nove evangelizacije. Vemo, da je inkvizicija večna, toda kam so se poskrili inkvizitorji, da jih ni mogoče več imenovati? To je tako, kot bi se borili z mlino na veter, pa vendar se nekje melje žito, saj obstaja moka. Ugotovili smo, da obstaja kruh, obljubljeni je bilo še mnogo medu in mleka. Patetični voditelji največjih držav

sveta se na skrivaj pariyo s prostitutkami in uslužbenkami. In iz tega nastaja svetovni pamflet. Ujeti ostajamo v somraku lastne biti in ne moremo ne naprej, ne nazaj. Je to pekel? Je imel to v mislih Dante? Giordano Bruno ne odpušča. Sedaj tudi ni čas za odpuščanje. Ni časa za spravo. Sprava je lahko le onkraj. Tam pa so bog in duhovi. Tukaj, na tej strani pa je le oblast.

Rutar: Obstaja scenarij oblasti, pravi Baudrillard. Scenarij oblasti je načrt, v katerem je na nenavaden način predvideno, kaj se bo dogajalo. V natančno določeni prihodnosti. Ne v kateri koli, ampak v tisti, v kateri se bo struktura oblasti ohranila. Vse drugo se bo kajpak spremenilo. In ljudje bodo verjeli, da se je svet spremenil na bolje. Ne, ne gre za paranojo, češ da oblast manipulira z ljudmi, ker je zlobna in pokvarjena, ampak za nekaj drugega. Hujšega.

S tem ne moremo živeti. In prav to je poanta in varianta oblasti. Matrica, v kateri so vsi ljudje srečni, je tako do popolnosti izdelana, da ne prepušča napak. Enastavno povedano – napak ni. Vse se nam lahko le zdi kot napaka, kot drugačnost, prav kmalu bomo pa lahko le še spoznali, da smo si neko stanje pač napačno predstavljali, interpretirali, nekaj spregledali in da je napaka nastala v bistvu v nas samih. Oblast ne more narediti napake, ker je do skrajnosti predvidena. Vse je lahko le videti kot napaka, da bi ustvarila videz napačnosti in pravilnosti. Napake zgodovine niso napake oblasti, napake cerkve ali komunizma, so le drobni zavihki posameznikov, ki so spodrsnili na olupkih lastnega nevédenja, zablod in nekonformizma. Giordana so sicer zakurili, Belarmino je naredil sicer možno napako, vendar samo v očeh neukih, ki ne poznajo cerkvenih postav in zakonov. Tam ni naredil napake. Heretiki niso ljudje. To so drva, s katerimi se postopa tako, kot se postopa z drvimi. Nalagajo se na ogenj. In tukaj ni prišlo do napake. Če pa slučajno kdo ta 400 let stari dogodek danes interpretira drugače, je potrebno pač z drobnim kozmetičnim posegom popraviti dogodek v neki zgodovini. Oblast se opraviči, *sorry*, in beseda ni konj. Pa je spet vse na svojem mestu. Zato pa je

recenzije

edina prava rešitev katastrofa in katastrofa je rešitev. Samo v to lahko še verjamemo in upamo. Ostane nam samo še katastrofa. In ne Pandorina skrinjica in ne pomladna luna in ne obredje, želje ali ženska. Na koncu ostane simulirana realnost neke nadaljevanke, v katero bolj verjamemo kot v sosedov nov avto. Kaj če sosed ne obstaja? Kaj če je le stroj za medsosedske odnose? Nič ne ostane. Ostane nič ...

Rutar: Ostane televizija.

P. S. Za nami je osem poglavij, imenovanih poglavja o sreči. Avtor knjige nas popelje še po ostalih triindvajsetih poglavjih: Srce kot objekt Tanatosa, Ljubezen kot Aufhebung, Palčki, velikani, ženske in anarhisti, Eros in noč sveta, Jase sredi ničesar, Dioniz, Apolon, Herkul, Selbstbehauptung, O zaupanju, stavah in kontingenci, Pripovedovalci zgodb, Realno kot problem, Upodabljanje telesa in o vozlih, Kalos Thanatos, Dojke, Dionizovo srce, Panmetrija, Cinični kapitalizem, Fenomen bistrega Hansa, Filozof zmotljivosti, Gole besede, Krvno sorodstvo brez poetike prostorov, Proti ultra-darwinistom in evolucijskim psihologom, Bildungskultur in hiperrefleksnost ter Iluzija je konec ali o izginotju zgodovine. V knjigi se avtor pogovarja s Freudom, tako kot smo se mi pogovarjali z njim. Intimno. Kot duhovi. V svetu realnega in resničnega. V svetu brez prevar. V svetu brez. V svetu.

Ko pogledamo okoli sebe, vidimo za mizo sedeča moža. Freuda in Rutarja, kako klepetata. In se vabita na pivo. Prvi kadi cigaro, drugi se praska po bradi. Nato se prvi praska po bradi in si drugi briše očala. Govorita pridušeno in besede, stavki se spajajo drug v drugega. Tudi intonacija in hitrost govora se spajata. Samo z natančnim pogledom lahko še opazimo, kdaj govori prvi, kdaj drugi. Neizurjeno uho bi mislilo, da govori neprekinjeno le eden. Oba se zasmejita. Sproščeno, galantno. Očitno je v njiju nekaj radosti: "An die Freude ..." si rečeta in nazdravita s pivom. "An die Rute ..." se sliši čez trenutek in spet nazdravita. Smeh. Nato nadaljujeta v isti intonaciji, z istimi kretnjami in z

istimi mislimi. Mi pa gledamo sedaj prvega, sedaj drugega, poslušamo in opazujemo in čez čas ne vemo več, kdo je kdo. Kdo je Drugi in kdo je prvi. Kateri je duh? Sta sploh še oba? Ali sta Eden. In prav je tako.